

Javna šola je pravzaprav relativno kratka epizoda v svetovni zgodovini. Njena zgodovina je sploh v celoti umeščena v meščansko epoho in, čeprav ne zagovarjamo katerega od mitov o naravnem bistvu človeka, ki da ga civilizacija neizbežno pervertira, potem je seveda mogoče trditi, da se je v praksah v tej epohi javna šola potrdila kot pretežno uspešna oblika socializacije. To kajpak velja, če si skušamo misliti sodobno družbo brez šolskega aparata in se vprašamo, kdo bi v tem primeru znal brati, pisati, računati ..., kar se tako rekoč izenačuje z minimalnimi pogoji posameznikove vključenosti v družbo. Mar se nam že samo takšno očitno »nemogoče vprašanje« ne zdi kot povsem odvečna špekulacija? To torej pomeni, da si družbe, ne glede na njeno konkretno državno obliko, nacionalno sestavo ipd., »brez šole« kratko malo ni mogoče zamisliti. Če pa naj šola zajame vse posameznike, potem si tudi ni mogoče zamisliti družbe brez šolske obveznosti, ki je nujna kot zakonska prisila, a te ni moč izpeljati, če ni šolskega sistema v obliki javne (povečini državne) šole.

Avtonomija v asimetriji

Toda to, da »šola mora obstajati«, ta samoumevnost šole, ki dandanašnji postaja samoumevnost tudi v najbolj zaostalih predelih planeta, je brez ostanka zgodovinska, kar pomeni, da ni razložljiva samo kot nekakšna »materialna nujnost«, ampak je doumljiva predvsem kot realizacija zgodovinsko porojene povsem določene zamisli: »Razsvetljenstvo, to se pravi namera po počasni, toda obči spremembi zavesti skozi več generacij, je najhumanejša praktična konsekvence občečloveške zahteve meščanskega mi-